

EENIGE OPMERKINGEN OVER DE BOSCHBEPLANTING DER DUINEN.

DOOR

G. C. SPENGLER.

Weinig onderdeelen der houtteelt zijn m. i. van zulk groot sociaal en financieel belang voor ons land als de kwestie omtrent het opbosschen der heiden en der zee- en binnenlandsche duinen. Het is daarom dat ik groot belang stel in alles wat daaromtrent het licht ziet en het opstel van Prof. DE VRIES over dit onderwerp, in de aflevering van December 1889 in het Album der Natuur, met veel voldoening las. Toch maakte ik daarbij eenige opmerkingen, misschien niet van belang ontbloot voor hen, die van plan zijn hun krachten en geld te besteden tot het opbosschen der duinen en binnenlandsche zandverstuivingen.

Er bestaat een groot verschil in de wijzen van handelen bij het opbosschen dezer beide dorre vlakten, een gevolg van het verschil in omgeving. Binnenlandsche zandverstuivingen toch zijn niet altijd begrensd door heidevelden en juist deze leveren het materiaal voor de beteugeling. Door talrijke proeven, zoo wel hier te lande als in het Hannoversche en in Oost-Pruissen, is men tot de ervaring gekomen, dat van al de middelen om zandstuivingen te beteugelen (oprichten van tuinen en heggen, bedekken met kortsnoeisel, dunsel uit dennenbosschen, jeneverbessenstruiken, heide, brem, riet enz. bepoten met helm en zandhaver) geen enkel beter voldaan heeft en met het oog op den uitslag goedkooper is, dan het beleggen met plaggen in quadraatnet, en het opbosschen met éénjarige grove dennen zonder kluit, zoogenaamde plukdennen. Dat deze wijze van vastleggen voor de duinen in ons land uitgesloten is, spreekt van zelf, daar heidevelden aan onze kuststreken ontbreken, maar het bepoten met plukdennen is evengoed uitvoerbaar en hierdoor is ook het bezwaar van het sterven der planten in droge zomers weggenomen. Plukdennen n. l. behouden al hun wortels, welke ontzaglijk veel forscher zijn dan die van kluitden-

nen, en door hunne grootere lengte (minstens 20 cM) is er zelfs in droge jaren weinig sterfte, zoodat plantingen, waar hoogstens 1⁰/₀ der planten verloren gaan en ingeboet moeten worden, volstrekt geen zeldzaamheid, integendeel, wanneer zij zorgvuldig uitgevoerd worden, regel zijn. De vervoerkosten zijn tot een minimum gereduceerd, hetgeen duidelijk daaruit blijkt, dat 25000 planten in een groote wijnmand gepakt kunnen worden. Ook de kosten van plukdennen zijn veel lager dan die van kluitdennen, daar 1000 plukdennen te Zundert 45 cts kosten, terwijl zij bij eigen kweeking op circa 25 cts per mille komen. Het poten, hetwelk het best met de wigvormige spade geschiedt, kan voor 40 à 50 cts per duizend aanbesteed worden, daar een man en een meisje samen minstens 3000 planten per dag poten, ja zelfs, bij eenige geoefendheid en op een terrein dat zoo weinig bezwaren oplevert als de duinen, kunnen zij het tot 5000 per dag brengen.

Wat nu de soort van den betreft, zoo meen ik te moeten aanraden, uitsluitend de grove den, (*Pinus silvestris*), tot het opbosschen te gebruiken. De zeeden (*P. pinaster*) welke in Zuid-Frankrijk zulke goede resultaten opgeleverd heeft, is niet tegen ons klimaat bestand, getuige de ervaringen allerwege opgedaan, o. a. op Terschelling, in de nabijheid van Nijkerk (Harderwijk) en te Meerle Minderhout, even over onze Brabantsche grenzen, waar een aaneengesloten bosch van 13 HA. door vorst te gronde ging. Misschien zullen de zaden van die boomen, die toevallig gespaard bleven, reeds plantsoen leveren, dat tegen ons klimaat bestand is; proeven daaromtrent zijn mij niet bekend, en de gevolgtrekkingen van proeven die ik zelf onderhanden heb, kunnen nog niet met zekerheid geconstateerd worden. De *Pinus montana* var. *uncinata* is m.i. niet aan te bevelen, daar de boom slechts een geringe lengte bereikt, hetgeen eveneens bij de *P. laricio* valt op te merken; de laatste verlangt bovendien bepaaldelijk kalkgehalte in den grond, heeft slechts een langzamen groei en levert hout dat niet zulk een coulant artikel is als ons grove dennenhout, vooral als het voor mijnhout geschikt is. En waarom zouden wij naar andere houtsoorten omzien, als wij een houtsoort hebben die in alle opzichten voldoet, mits de andere voorwaarden voor den groei, dezelfde die ook door *P. pinaster* en *P. laricio* gesteld worden, voorhanden zijn. *P. alba* en *Abies pectinata* zijn m.i. geheel ongeschikt voor het opbosschen van duinen; de eerste heeft een vlakstrijkend wortelnet en verlangt dus minstens een frisschen en wegens de beperkte voedselruimte eveneens vruchtbaren

grond, en de zilverden is in de jeugd zeer gevoelig voor vorst, en stelt bovendien ook hoogere eischen aan de vruchtbaarheid van den grond dan die de duinen bieden.

Wat nu het eigenlijke beteugelen betreft, zoo zal wel steeds in onze duinen het aanbrengen van levende middelen noodig zijn bij gebrek aan voldoende dood dekkingsmateriaal, men zal dus zijn toevlucht moeten nemen tot het planten van helm, zandhaver, bremdoorn, brem enz. in quadraatnet, waarbij de mazen hoogstens 1 M² groot mogen zijn. Brem is het minst aanbevelenswaardig, omdat het bij eenigzins flinken groei aan de dennen te veel schaduw geeft, hetgeen vooral met helm en zandhaver niet het geval is, maar deze grassen hebben het nadeel dat zij door hun sterk verspreid wortelnet, dat wel is waar zeer dienstig is om den grond vastteleggen, den grond vooral in de bovenste laag veel vocht onttrekken. Nog andere planten zijn geschikt om op het onrustige zand te groeien, hoewel de meesten niet zoo goed overzanding verdragen als de helm en de zandhaver, o.a. *Echinops ritro*, een distel met blauwe bloemen, *Carex arenaria*, jeneverbes, muizenhaver of muizengras, *Festuca vaginata* en de Bent. Ook de trilpopulier is, evenals de kraalheide (*Empetrum nigrum*), zeer geschikt tot het vastleggen van het bewegelijke zand, hoewel de eerste eenigzins hoogere eischen aan de vochtigheid van den grond stelt.

Bij het opbosschen zal men dienen te onderzoeken of de grond soms hard en daardoor ondoorlatend is, hetgeen het niet indringen der wortels in den ondergrond en daardoor vermindering van voedselvoorraad, onvoldoende toetreding van lucht in den grond, vochtigheid en daardoor ontstane verdampingskoude (nachtvorsten) tengevolge heeft.

Geen opbossching der duinen zal echter mogelijk zijn zoolang de konijnen er onbepaalde heerschappij voeren; want van afrastering kan bij cultuur in 't groot, wegens de kosten, geen sprake zijn.

Frederiksoord.
